Baş muharriri: Esat Adil Müstecabi

Yıl : 1 — 10 KURUŞ — Sayı : 7

Mektup ve telg adresi: Posta kutusu 519 İstanbul

İdare: Cağaloğlu Çukur Han No: 4

13 Temmuz Cumartesi 1946

GERÇEK

(Emeğe Hak, Emekçiye Hürriyet)

HALK DAVASI GÜDER, SİYASİ SABAH GAZETESİ

Hindistanda postacıların grevi

Yeni-delhi, 12 (A.A. — Posta telgraf ve telefon idaresi memurlarının grevi gittikçe yayılmaktadır. Calcutta ve Lucknow gibi büyük şehirlerde kısmî bir şekilde iken kati ve tam bir mahiyet almıştır. Bombay'da 600 postacının işini askerler görmüştür.

Mazeretsiz şikâyetler

Bir avuç demokrasiye kanarak milletvekilliği seçimine iştirak etmiş olan partilerin önceden malûmları olan haksızlıklardan, hürriyetsizliklerden şilâyet etmeleri mazeret kabul etmez bir kiyasetsizliktir. Bu partiler serbest seçim imkânsızlığına inanıyorlarsa seçimden çekilme kararını vererek demokrasinin gelişmesine hizmet etmiş olurlar. Aksi halde şikâyetlerinde samimî olmadıkları neticesine varılır.

ESAT ADİL

C. H. P. nin şübhesiz ki kendi menfaatlerine göre tertiplemiş olduğu millet vekilliği seçimi yaklaştıkça matbuatın dedikodulu feryat ve vaveylâsı durmadan yükselmektedir. Gazete sütunları her gün zabıta vakalarını andıran haberler, tazyik, itisaf usullerinde şikâyetler, protestolarla dolup taşıyor. Kim kimden şikâyetçidir, bunu bile tayin etmekte zorluk çekiliyor. İdare âmirleri, polis, jandarına müdaheleleri arasında sabıkalıların bile adları geçiyor. Halk partisinin kaybedeceği yerlerde, Demokrat Partinin ise kazanamayacağı mahallerde mukabil hareketlere, tazyik vasıtalarına baş vurduğundan bahsediliyor. Bu arada küçük partiler de şaşırmış bir halde yağmura tutulmuş insanlar gibi sığınacak bir çatı altı arıyorlar.

Bundan önceki yazılarımızda da seçim üzerindeki düşüncelerimizi tamamile samimi ve açık olarak ortaya koymuş bulunuyoruz. Yine tekrar edelim ki, bu seçim eksik bir hürriyet içinde, antidemokratik kanunlar bakiyesinin hüküm ve nüfuzu altında yapılacaktır. Bunun böyle olduğu da bütün partilerin malûmudur.

Türkiye sosyalist partisi, iki gün önce «Gerçek» gazetesile neşrettiği beyannamesinde bu meseleyi bütün sarahatile izah etmiş ve seçime iştirak etmeyişinin sebeblerini millet önünde açıklamıştır.

Diğer partiler ise eksik bir serbestliğe bile razı olmuşlar ve seçime iştirak etmeyi kendi menfaatlerine uygun bulmuşlardır. Artık onlar için bu bir emrivakidir. Tazyik ve itisaf bugünkü antidemokratik kanunlar bakiyesinin zarurî bir neticesidir. Bunu bilen ve bilmesi icabeden partiler için tazyik ve itisaftan şikâyet, bizzat sebebiyet verdikleri bir karın ağrısından şikâyet etmek kadar manasız ve mazeretsizdir.

Demokrat partinin seçimden çekilmeyi mülâhaza eden fakat bunu doğru bulmayan son beyannamesi milletin tazyiki altında seçime iştirak ettiklerini bildiren ilk beyannamesi arasında mazeretsizlik bakımından hiç bir fark yoktur.

C. H. P. nin iktidarı kimseye vermemek kayıt ve şartile [illegible] ediliyor ki, ondan insaf, hürriyet ve merhamet istemek gafletine düşülüyor. Halk partisi seçimi kendi maksatlarına göre ayarlamıştır. Diğer partiler de bunu pek âlâ biliyorlardı. Biz tam demokrasi istedik. Onu elde edinceye kadar mücadeleden vaz geçmeyeceğiz. Diğer partiler ise bir avuç demokrasiye razı oldular. Bukadarcık demokrasi içinde millet vekili seçimi işte böyle olur ve böyle olacaktır. H. P. ni ve hükûmeti tam demokrasi ilânına mecbur edecek olan vasıta, seçime iştirak edip sızlanmak değil, H. P. ni seçimi tek başına yapmaya bırakmaktan ibarettir.

Bidault

Paris konferansında Almanyanın istikbali

Molotof, yapılan teklifleri incelemek için mühlet istedi

Paris, 12 (A.A.- — Dört dışişleri bakanı bu sabah saat 12.10 dan 14.20 ye kadar süren bir toplantı yapmışlardır.

Alman meselesi hakkında söz alan, İngiliz dışişleri bakanı M. Bevin, M. Molotof'un Almanyanın ekonomik bir birlik haline getirilmesine dair yapmış olduğu beyanatları ve Alman tazminat meselesi hakkında vermiş olduğu demeçleri hatırlatmıştır.

Postam anlaşmasının tazminat meselesine ait kısımlarının tefsiri hakkında, M. Bevin Rus noktayi nazarına aleyhtar bulunduğunu söylemiştir.

İngiltere, Almanyanın ekonomik bir birlik haline getirilmesine ait alınacak tedbirlerin bir an evvel fiiliyata konulmasına taraftardır.

Fransanın, Almanyanın ekonomik bir birlik haline getirilmesine aleyhtar olmadığına dair M. Bidault tarafından yapılan beyanattan sonra söz alan Amerikan dişişleri bakanı M. Byrnes; Almanyanın ekonomik bir birlik haline getirilmesine Potsdamda karar verildiğini ve yeni bir anlaşmaya ihtiyaç olmadığını söylemiştir.

Bunun üzerine M. Molotof; M. Byrnes'ün teklifini incelemek üzere mühlet talebinde bulunmuştur.

M. Molotofdan sonra söz alan M. Bevin; Almanyanın tazminatı ödedikten sonra elinde kalacak gelirin; harici yardıma ihtiyaç göstermeden kendisini yaşatabilecek bir durumda kalabilmesi için gereken tedbirlerin alınması üzerinde ısrar etmiştir.

Kömür meselesinden bahseden Fransız dış işleri bakanı M. Bidault, bu mesele hakkında incelemelerde bulunarak 10 ağustos tarihinde dış işleri bakanlarına bir rapor verecek bir komitenin teşkili hakkında evvelce yapmış olduğu teklifi hatırlatmıştır. M. Bidault, bu komitenin Almanyada kömür istihsalinin artırılması için gereken tedbirler hakkında hazırlanacak olan raporun bir eylül tarihinden evvel dış işleri bakanları tarafından incelenmesini istemişti.

M. Bidault'nun fikrine iştirak eden M. Bevin, yalnız bu raporun bakanlardan evvel Berlindeki kontrol konseyine tevdi edilmesini teklif etmiştir.

M. Byrnes de bu teklifi desteklemiş fakat M. Molotof, teklifi inceleyebilmek için mühlet istemiş ve Fransız meselesinin incelenmemesine hiç bir mani'in çıkmıyacağını ümit ettiğini söylemiştir.

Bevin

M. Byrnes, Sovyet teklifinin bakan muavinlerine tevdi edilmesini istemiştir. M. Byrnes'ün Avusturya meselesi hakkında yapmış olduğu teklif hakkında hiç bir karara varılmamıştır. Bu meselenin öğleden sonraki oturumda inceleneceği söylenmektedir.

Byrnes

Molotof

Mısırda gazeteler ve dergiler kapatılıyor

Üniversiteler merkezi ve ilmî araştırma cemiyeti basıldı

Kahire, 12 (A.A.) — Mısır polisi, bütün gece, Kahire, Port-Said, İskenderiye İsmailiye ve Süveyş'te fesatçı beyannameleri bulmak ve komünistleri yakalamak için geniş ölçüde bir araştırma yapmıştır.

200 evde araştırmalar yapılmış aralarında yabancılarla kadınların bulunduğu 200 kişi tevkif edilmiştir. Kahire'de üniversiteliler merkezi ve ilmî araştırmalar cemiyeti basılmış ve buraları kapatılıp mühürlenmiştir. Yakalanan diğer şahsiyetler arasında, iki tanınmış muharrir ve fellah partisi liderleri bulunmaktadır.

Mısır, umumî grev tehlikesi hariç, bugün sükûnet içindedir.

Kahire, 12 (A.A.) — Başsavcının talimatı gereğince komünist tahrikâtı ile ilgili olarak açılan adlî tahkikat gayet gizli tutulmaktadır. Yakalanan 200 kişi şimdilik muhtelif polis karakollarında bulunmaktadır. Tahkikat kendilerine atfedilen suçların vukuunu teyid ettikçe bunlar peyderpey tefkifhaneye gönderilmektedir. Ezcümle İskenderiye ve Port-Said'de tutulan komünistler arasında bir kaç yabancı da bulunmaktadır.

Wafd el Nasri isimli bir gündelik gazete ve yedi dergi kapatılmıştır. Beş kitap evinde araştırmalar yapılmış ve «fenni araştırmalar cemiyeti» ile «eski üniversiteliler birliği» mühürlenmiştir.

Dünya sendikaları federasyonu işçilerin yardımını istemektedir

Moskova, 12 (Tass) — Moskovada toplanan dünya işçi [illegible] mitası tarafından Alman kararları tefsir eden «Trond» gazetesine göre, bu kararlar husuteşkilâtı ve inkişafı hakkında tavsiyeleri ihtiva eden kararlar ve Yunanistandaki sendikaların vaziyeti hakkındaki kararlarla, Uzak Şark ve Afrikadaki müstemlekelere komisyonlar göndermek hususundaki kararlar, zamanın icaplarına tamamiyle uygundur, ve federasyonun faaliyetinin inkişafında mü

(Devamı 4 üncüde)

C. H. Partisinin işçilere kuru vaitleri

Parti muharirlerinin ısmarlama yazıları Trakya halkına dağıtılmak için derlendi

C. H. Partisi dün gizli bir toplantı daha yaptı

Haber aldığımıza göre C. H. P. propaganda servisi yeni bir yazı yayınlayarak, işçi vatandaşları koruyacak olan yeni üç karar alındığını ilân etmiştir.

Bu üç karar şunlardır:

1 — İşçileri sigorta ettirmek.

2 — Açıkta kalan işçilere iş bulmak.

3 — Mesken bulmak.

HALK PARTİSİ PROPAGANDAYA BAŞLADI

C. H. P. propagandalarına yeni bir tanesi daha katılmıştır. Ahmet Şükrü Esmer, Hüseyin Cahit Yalçın, Ethem İzzet Benice, Nihat Erim ve Falih Rıfkı Atay'ın son aylar zarfında C. H. P. yi tutan ve fikirlerini halka kabul ettirmek isteyen yazıları bir broşür halinde derlenmiştir. Bu broşürlerin binlercesi Marmara ve Trakya havaline dağıtılma üzere dün şehrimize gelmiştir.

GİZLİ BİR TOPLANTI

C. H. P. İstanbul'daki seçim faaliyetine yeni bir hız vermeyi tasarlamaktadır. Bu münasebetle dün akşam üzeri C. H. P. İstanbul Merkez binasında gizli bir toplantı yapılmıştır. Esrarengiz bir mahiyet taşıyan bu toplantıya Cevdet Kerim İncedayı'nın başkanlığında, İstanbulda bulunan bütün millet vekilleri iştirak etmişlerdir. Nizamettin Nazif, Burhan Felek, Recep Peker gibi simalarına hazır bulundukları bu toplantıda, C. H. P. nin seçimler esnasında İstanbulda kullanacağı taktik görüşülmüştür.

Toplantıda alınan kararların, seçimler üzerinde mühim bir tesir yaratacağı tahmin edilmektedir. Toplantıya partili olmıyan hiç bir gazeteci alınmamıştır.

Partilerin gösterdiği namzetler

Liberal Demokrat ve işçi - çiftçi partisi İstanbul adaylarını ilân etmişlerdir.

L. D. P. adayları:

Hüseyin Rauf Orbay, Suphi Kula, Kâzım Demirarslan, Hasip Özyurt, Yorgi Mavramati, Ahmet Kabak, Muammer Özkan.

İ. Ç. Partisi adayları:

Cafer Tayyar Kankat, Mehmet Cardec, Nezahat Ege, Ethem Ruhi, Kâzım Darcan, Necmettin Deliorman.

Mareşal çakmak İstanbulda

Mareşal Fevzi Çakmak bugün şehrimizde olacaktır, Üniversite gençleri ve halk mareşalı karşılamak üzere program yapmışlardır.

Fuat Köprülü geliyor

Demokrat Parti kurucularından Prof. Fuat Köprülü bir kaç güne kadar şehrimize gelecek ve partisi namına propagandalara başlıyacaktır.

D. P. nin propagandaları

Çemberlitaş, Piyerloti caddesindeki Demokrat Parti şu-

(Devamı 4 üncüde)

İTALYADA büyük grevler

Toprak sahipberi işçilerin ücretlerini artırmıyorlar

Roma, 12 (Tass:) — İtalyan işçileri arasındaki karışıklıklar devam etmektedir. Ücretlerin arttırılması hakkında yaptıkları teklifin büyük toprak sahipleri tarafından reddedilmesi dolayısıyle «Verona» da 60 bin toprak işçisi grev halindedir.

Modena» de işçiler, ücretlerinin ve gıda rasyonlarının arttırılmasını, sabit fiyatlerin tesisini ve işsizliğin ortadan kaldırılmasını talep etmektedirler.

Padna da ticaret işçileri mıntaka komitesi ücretlerin arttırılması aleyhinde bulunan Hıristiyan Demokrat partisinin teşebbüslerine karşı protestoda bulunmuştur.

Gazeteler, İtalyanın bir çok şehirlerinde işçilerin grev halinde olduklarını bildiriyorlar.

(Devamı 4 üncüde)

?

Anlaşılıyor ki Ankara cinayetinin esrarı normal muhakeme usulleri ile çö- [illegible] hallerde nasıl hususi mahkemeler ihdas ediliyorsa, bu cinayetin maskesini düşürebilmek için bir ihtisas mahkemesi kurulmalı ve bu mahkeme ceza muhakeme usullerile mukayyet olmamalıdır.

?

Aday — Beni seçerseniz vaidlerimi hakikate tahvil ederim.

Fitil — Ben boşalan şişelerimi doluya tahvil edecek bir aday arıyorum.

İBRET TAŞI

KARAKTER

Baltacıoğlu'nun da karakteri vardır:

Serbest Fırka'nın talihsiz «nazariyecissi, bir zamanlar, Başvekil Celâl Bayar'ın eteklerini öpmüştü. Şimdi de karikatürlerini yapıyor ve yeni ağalarının önünde yeni bir davul dövmekle övünüyor:

«Türkiyede - diyor - kuvvetli temelleri olan tek parti Cumhuriyet Halk Partisidir.»

VICDANA DAİR

«Ödemişli saraç Mehmet ustanın oğlu» ve «Cumhuriyet Halk Partisi neferi», radyo ile verdiği seçim nutkunda: «Biz sizin yalnız vicdanlarınızdan gelen oyları istiyoruz» diyor.

Biz de, müsaade-i devletlerile, kendilerinden bir şey istiyelim: Kanunların prangasile kıskıvrak bağlanan vicdanların, lütfen, serbest bırakılmasını!

DARAĞACINDA SALLANAN GÜNEŞ

Yaşadığı devrin en muazzam şahsiyetlerinden biri olan Bedrettin, büyük bir metanetle darağacına giderken, sarardığını söyliyerek tariz edenlere şu cevabı vermiş: «Güneş te batarken sararır!»

Hacıyılmaz

İKTİBASLAR

İngiliz fabrikalarında içtimaî yardımlar

Bir fabrikada işçi amiri vazifesini nasıl yapmalıdır

İçtimaî ilimlerin günden güne ehemmiyet kesbetmekte olan bir şubesi de Endüstri ile alâkası olanıdır. Fabrika içtimaî yardım servisi memuru, her hangi büyük bir endüstri evinin hayatî bir âzasıdır. Bu ayni zamanda, istikbali olan bir iştir.

Fabrika, İçtimaî Yardım servisi memuru ne yapar? Evvelâ, bundan ne mânâ kastedildiğini araştıralım. Bu, iki sınıfa ayrılır: Biri Nörs talim ve terbiyesile, diğeri ise içtimaî ilimlerin tahsilile başlar. Bu ikincisi, fabrika organizasyonu ve sanayi psikolojisinde ihtisas yapar. Küçük bir fabrikada işin her iki ciheti de birleştirilmiştir. Vazifeyi deruhte eden kadın, evvelâ hastahanede talim ve terbiye görmüş bilâhare de diğer servis üzerinde etüd yapmıştır.

Kendisine yapılan müracaatların bitmi hududu yoktur. Ekseriyetle çok sıkışık zamanlar geçirir. İşin bu kadar yorucu oluşuna rağmen bu memurlar arasında işini değiştirmek istiyene asla tesadüf etmedim.

Büyük iş yerlerinde ve fabrikalarda ise bu serviste ekseriyetle iki veya daha fazla memur çalıştırılır. Biri işçilerin sıhhatile alâkadar olan sağlık müfettişi, diğeri ise, büyük sayıda insanların çalıştırıldığı bu yerlerde biriken meselelerle alâkadar olan, işçi âmiridir. Meselâ ademi devam, müşkülpesent işçiler, işçi ve ustabaşı arasındaki anlaşmazlıklar ve saire gibi... işçi âmiri Müdüriyetle işçi arasında irtibat vazifesini görür. İyi bir işçi âmiri, çok ciddi işçi münazaalarına müncer olması muhtemel olan anlaşmazlıkları, maharet ve hüsnü idare ile bertaraf edebilir.

Kadın olan birçok işçi âmirlerine rastladım. Bunlar arasında bilhassa hatırladığım bir tanesi, tam tahsil görmüş ve içtimaî bilgi diplomasini almış olmasına rağmen henüz 24 yaşında idi. Bu kadın şimalî İngilterede mühim bir fabrikada kadınlara olduğu gibi erkeklere de âmirlik ediyordu. Odasında oturduğum iki saat zarfında insanı hayrete düşürecek kadar mütenevvi meselelerle alâkadar oldu. Sabahları daimî surette işine geç gelen bir işçi izahat vermek üzere kendisine gönderilmişti. Bu adam, karısının hasta olduğunu, işe gelmek üzere evden ayrılmadan evvel karısı için yapabildiği kadar iş yaptığını, çarşıya gidip alışveriş yapmak ve çocuğunu komşuya bırakmak gibi işler baardığını anlattı. İşçi âmiri vaziyeti not etti. On dakika kadar telefonla görüştü. Annesinin hastalığı müddetince çocuğa bakmak üzere bir ana mektebi ile aranjman yaptı. Ayni zamanda sabahları eve gidip ev işini görecek birisini de buldu. Bana en çok tesir eden şey, memurenin bütün bu işleri büyük bir nezaketle yapışı oldu. Üstünlük hissi değil sadece yardım arzusunu verdi. Adam gittikten sonra iki kız sorguya çekildiler. Bunlar iş esnasında birbirile kavga ediyor, diğer işçileri rahatsız ediyorlarmış. İşçi âmiri. bunların geçimsiz olduklarını derhal anlıyarak bir tanesinin başka bir daireye nakli için icap eden muameleyi yaptı.

bütün bu yapılan şeylere doğrudan doğruya, bilhassa işi alâkadar etmektedir. Hayırperverlik zimmınca yapılmamıştır. Unutmamalıyız ki bu içtimaî yardım servisi memurları, bu ticarî firmaların sayesinde yaşarlar. Kat'î olarak ispat edilmiş bulunuyor ki, iyi bir işçi âmirinin çalıştırıldığı fabrikada istihsal seviyesi daima yüksek olmuştur. Patron bilir ki muktedir ve iyi yetiştirilmiş kadın veya erkek işçi âmirleri tarafından, işçilerin menfaatlerile alâkadar olunması, kârlı işler temin eder.

Ayni zamanda işçiler de bilirler ki, bu işçi âmirleri; dertleri dinlemek müşkülleri kolaylaştırmak ve çareyi hal bulmak üzere vazifede bulunan sempatik kimselerdir

Fakat bu işte şefkat ve nezaketten daha mühim olan bir şey varsa o da büyük ölçüde kurnazlık ve kuvvetli muhakemedir. İşçinin ademi devamı hakkında gösterdiği sebeplerin doğruluğunda şüpheyi calip bir nokta bulunursa işçi âmiri, işçinin evini ziyaret eder ve vaziyetin emniyet ve sarahat esasları üzerinde görüşülmesine çalışır. Bu ise karakter selâbeti ve cesarete vabestedir. Çünkü bir işçi âmiri belki yirmi yaşlarında bir kız olabilir ve yüzlerce işçiyi idare etmek mecburiyetinde

(Devamı 4 üncüde)

Siyasî mahkûmlar

Türk işçisine bugünkü demokrasinin sahte mahiyetini açığa vuran parlak bir misal

Demokrasi yolunda hayatlarını feda edecek kadar yüksek yaradılışlı fikir adamları yıllardır tek parti rejiminin mahpushanelerinde inliyor

> İstisnasız bütün Türk milletinin ve kendini Türkden sayan her ferdin büyük bir kıymet verdiği ve Atatürkün de takdir ettiği millet adamı ve Türk işçi sınıfının kahraman sembolü Nazım Hikmet tek parti kanunlarına aykırı cemiyet kurma filinden dokuz senedenberi rütubetli mahbushane köşelerinde çürütülüyor.
>
> **Bu mu Demokrasi ?**

Türk burjuvazisi iki siyasi cephe halinde seçim mücadelesine atılırken sanki bu vatan yalnızca burjuva sınıfının vatanı imiş gibi yalnızca onlara konuşmak hakkı veriliyor, yalnızca burjuva sınıfının mümessilleri konuşuyor.

Fabrikalarda ve şantiyelerde çalışan yüz binlerce sanayi işçisi ve güneş altında ter döken milyonlarca toprak kölesi sanki bu vatanda yaşamıyorlarmış ve bu vatan onların değilmiş gibi haklarını haykıracak ve menfaatlerini dile getirecek mümessillerinden mahrum edilmiş vaziyettedirler.

Yıllardır bu memlekette hâkim olan ve hâkimiyetini bugün de tedhiş yolile devam ettiren toalitercilerin demokrasi taraftarı muhalefetle iktidarı paylaşma mücadelesini kabul ettirir gibi göründüğü şu sıralarda Türk proletaryasının hakikî fikir mümessillerinin ekserisi nerededir?

Teessürle cevap verelim! Zindanlarda ve sürgünlerde..

Türk işçi sınıfının demokratik haklara kavuşma dâvası yolunda hayatlarını feda edecek kadar yüksek yaratılışlı fikir adamları yıllardır tek parti rejiminin mahpushanelerinde inlerken Türk işçisine konuşmak hakkı verildiği iddia sı nasıl ciddiye alınabilir?

Türk işçi sınıfının menfaat ve haklarının müdafaasını sol bir felsefe ve ideoloji ışığında programlaştırmış, Türk sanatın milletlerarası bir irtifaa eriştirmek gibi millî şeref kazanmış, kudretli insanlar hapishane ve sürgünlerde işkence altında tutulurken Türk topraklarında söz ve fikir hürriyetinden bahsetmek milleti ve işçi sınıfını aldatmaktan başka bir şey değildir.

İstisnasız bütün Türk milletinin ve kendini Türkten sayan her ferdin büyük bir kıymet verdiği ve Atatürkün de takdir ettiği millet adamı ve Türk işçi sınıfının kahraman sembolü Nâzım Hikmet tek parti kanunlarına aykırı cemiyet kurma filinden dokuz senedenberi rutubetli mahpushane köşelerinde çürütülüyor. Bu mu demokrasi?

İşte; Türk işçi halkına bugünkü demokrasinin sahte mahiyetini açığa vuran bundan daha parlak bir misal bulunamaz. Acaba, Türk tefekkürü Nazım Hikmet gibi emsalsiz bir hakikaya bir daha kaç nesil sonra kavuşabilecektir? bilinemez.

Fakat şu hakikat gayet iyi bilinmelidir ki istikbaldeki Türk nesilleri mahpushanelerde çürüyen bu millî dehaya karşı revâ görülen acı, haksızlığı afetmiyecek, büyük şahsına işlenilen feci hatayı hiçbir mazeretle kabul etmiyecektir. Çünkü, son asrın milletler arası ilk büyük Türk sanatkârı Nazım Hikmettir:

İşte bir misal daha:

Marksist tefekkür sahasındaki bilgi salâhiyeti Balkan memleketlerine kadar yayılan ve İstiklâl mücadelesi senelerinden bugüne kadar işçi sınıfı dâvasına bütün gençliğini harcamış olan fedakâr işçi mütefekkiri Kerim Sadi ciğerlerinden hasta olduğu halde yıllardır sürgünden sürgüne dolaştırılıyor. Soruyorum, bu mu demokrasi?

Alman faşizminin Türkiyedeki beşinci kolunun bozguncu hareketlerine karşı susulduğu bir devirde harp başlangıcındaki müşkül şartlara rağmen kahramanca mücadele açarak halk demokrasisinin sesini duyuran genç Marksist fikriyatçı Abidin Nesimi; Türk şiirine «Sakarya» ve «Sivastopol», harikalarını veren genç şair A. Kadir senelerdir sürgün hayatına mahkûm edilerek ıztırap çekmektedirler. Bu mu demokrasi?

Mahpushaneler Reşat Fuat ve doktor Hikmet gibi Türk proletaryasının hareket dâvasını yıllarca omuzlarında taşımış ve Sırrı Bellioğlu gibi işçi dâvasından uzak fakat İstiklâl mücadelesi devrinin millet mümessilliğini yapmış siyasî şahsiyetlerle doludur. Bu mu demokrasi

Bugünkü hayat pahalılığını yaratarak halkı sömüren karaborsacılar Adalarda ve Beyoğullarında yaşıyarak yalnızca kumar ve fuhuşla yorulan vücutlarını dinlendirdikleri ipekli yataklarında daha muhteşem bir hayat tasavvuru içerisinde dış memleketlere nasıl para kaçıracaklarının plânlarını tasarlarlarken bunun karşısında şahıslarını büyük bir feragatle işçi dâvasına teslim eden vatansever proleter mümessillerinin hapishane ve sürgünlerde süründürülmesi bu memlekette demokrasi olmadığının en büyük delilidir.

Zira; demokrasi rejiminin ruhu düşündüğünü serbest ifade etmekse ahlâkî tezahürü de müsamaha, af ve cebirsiz yaşayıştır.

Azîz Ziya

ŞİKÂYETLER DİLEKLER

İşçi hakkı ve sosyalizm

3 Temmuz 946 gün ve 1832 sayılı Vatan gazetesinde intişar eden «Dört Sosyalist Parti» başlıklı başmakaleye cevaptır:

Bir işçi okuyucumuzdan aldığımız mektubu aşağıda neşrediyoruz:

Birkaç senedenberi tonlarca ağırlık gibi üzerimize yüklenen çeşitli ıztırapların altından sıyrılmak ve demokrasinin nimetlerinden istifade etmek için son günlerde, halk kitlelerinin muhalif partilere akın etmekte olduğu herkesçe malûmdur. Fakat, henüz sonu gelmemiş olan imtiyazlı ve sermayedar sınıfların yolsuzluklariyle müşterek bulunan birçok kimselerin kitle halinde Demokrat Partiye intisap etmeleri, bu partinin Halk Partisine (hattâ mevzuat itibariyle de) ne dereceye kadar yakın olduğunu aşikâr olarak göstermektedir. Bunu ortaya koymakla, «Demokrat Parti tamamen eski gidişi ipka edecektir» denilemez.

Biz işçi sınıflarının başına giydirilen eski külâhların üzerine ancak bir yaldız sürülmekle iktifa edilecektir. Çünkü; Kapitalist Demokraside, işçi sınıflarının tamamen hakkını vermek kendi menfaatlerine uygun gelmemektedir. İşte, biz işçi kitlelerini, ne Halk Partisinin ve ne de Demokrat Partinin tatmin etmiyeceği. bugün için bilinmiyorsa da, yarın anlaşılacaktır. Zamanla bunu anlıyan emekçiler, kendilerinin biricik müdafii olan ve şimdiye kadar gaspedilen haklarını meydana çıkarmak için ortaya atılmış bulunan sosyalist partilerde şerefli yerlerini alacakları muhakkaktır.

Dört sosyalist parti, belki zamanla ikiye veya bire inebilir Fakat, bunların adeden azalmalarına rağmen, birbiri içine girerek kıymet itibariyle yükseleceklerine hiç şüphe yoktur.

Halk Partisi gibi liberale yakın ve demokrat parti gibi liberalist partiler, nasıl ki bir hayat hakkı uğrunda ortaya atılmışlarsa; sosyalistlerin de mevcudiyetini kabul etmek, onların da haklarına boyun eğmek, demokrasinin icap ve şartından olduğunu unutmamak lâzımdır. Bugün için, kapitalist unsurlar çoğunluğu elde tutabilirler, fakat yarın, şu veya bu parti, elinde bulunan muhtelif zümrelerin karşı tarafa geçmesine mâni olamıyacaktır. Şunu da bilmelidir ki, insan kitleleri, bir sel halinde, sağ ve sol cenahlardan demokrasi denizine doğru ilerliyorlar. Bu selin önüne durmak imkânsızdır.

Eğer, Sosyalist cereyanlar, kardeşi kardeşe boğdurmak telâkki ediliyorsa, bu gibi hallere, daha ziyade kapitalist ve burjuvazinin sebebiyet verdiği, akli selim sahibi tarafsızların gözlerinden kaçmıyan birçok hakikatlerle doludur. Zira, demokrasinin, her sınıfı teşekküle yer veren bir idare tarzı olmasına rağmen, Halk Partisi ile Demokrat Partinin elele tutuşup, sosyalist unsurlara karşı cephe almalarını istemekle, kardeşi kardeşe boğdurmak için, ilk darağacını siz hazırlamış oluyorsunuz. Demokrasi demek, istipdat devrinde paraların üzerine süs olarak işlenen «Hürriyet, adalet, ve müsavatın bir arada işbirliği etmesi demektir; yoksa, alabildiğine kazanç hürriyetini sağlamak değildir.

Binlerce insanın canlarını parmaklarında oynatan üç buçuk soygucu, elde ettikleri gayri meşru kıymetleri kendilerine siper ederek tuttukları yolda, insan kitlelerini çiğneyerek mer hametsizce ilerlemişler, fakat menfur iktiraslarını, hiçbir zaman tatmin edememişlerdir. Hürriyet bu mudur?

Bir kapitalistin, alabildiğine ve - tâbir caizse - gayri meşru kazancını tahdit etmek, hürriyeti tahdit etmek ise; sefalet ve perişanlığı dağlar gibi göz önünde duran emekçi kitlelerinin hürriyetten tecrit edildiğini iddia etmek daha muvafıktır. Zira; sabah karanlığı işbaşı yapıp, akşam karanlığında evine döndüğü halde, karnını doyuramıyan ve hayatı hiçbir temiat altına alınmamış bulunan bir zümreye: «Hürsün» demek, kafasını çekiçlemekten daha fenadır. Kapitalizmin aç gözleri, bu zümrenin sefaletini görür; muhteris dimağı, her hakikati bilir; fakat doymaz ağzı, bütün bunları inkâr etmeği ken

(Devamı 4 üncüde)

APAÇIK, DOSDOĞRU

Miliyetçiyiz. beynelmilelciyiz!

ADİLOĞLU

Türkiye Sosyalist Partisinin ana prensiplerinden biri, milliyetçilik, diğeri de beynelmilelciliktir. Faşist, emperyalisti ve kapitalist anlayışların tesirinden kendilerini kurtaramıyanlar bu iki prensibin telifinde de şüphesiz ki zorluk çekmektedirler.

Burjuva veya faşist millet anlayışının ideolojisi olan milliyetçilik, militaristtir, mütecavizdir. Bu anlayış içinde her millet kendini üstün diğer milletleri aşağı görür. Aşağı gördüğü milletleri köle gibi kullanmak ve istismar etmek milliyetçilik esasını teşkil eder.

Millelerarası müsavat, karşılıklı saygı ve işbirliği mânasına gelen beynelmilelcilik ile bu mütecaviz, istismarcı milliyetçilik elbette telif edilemez. Bu sebeple de hiçbir faşist, hiçbir kapitalist beynelmilelci olamaz.

Sosyalistçe millet anlayışının bir ideolojisi olan milliyetçilik ise her millet için müsavi haklar, salâhiyetler tanır. Her milletin kendi millî kültürü ve kendi millî duyguları ve görenekleri içinde kalkınmasını ve hiçbir milletin diğer bir milletin kölesi olarak yaşamamasını kabul ve müdafaa eder.

Sosyalistçe millet anlayışında, güçüklüğü nisbetinde hakları küçülen, büyüklüğü nisbetinde hakları büyüyen millet yoktur. İşte bu sebepledir ki, her sosyalist zarurî olarak beynelmilelcidir. Yine bu sebepledir ki sosyalizmde milliyetçilikle beynelmilelcilik tezat teşkil etmez.

Şakalar

Taşınmak modası

Aziz NESİN

Bir siyasî moda salgını var. Parti kurmak değil, o çoktan demode oldu. Şimdiki siyasî moda, taşınmak modası. Yazlığa taşınmak, dışarı taşınmak, evden taşınmak da değil. Parti adamlarının omuzlarda taşınması. Bizim bildiğimiz eskiden omuzda ceket, küfe veya desti taşınırdı. Şimdi parti adamları taşınıyor. Tanınmış şahsiyetleri tarafdarları yakaladıkları gibi omuzlarına alıp götürüyorlar.

Her gün gazetelerde okuyoruz:

Falanca yerde bay filânı meken

— Kahrolsunlar! diye.

Yahut, bilmem hangi vilâyetde bay bilmem kim,

— Yaşasınlar! diye nutuk verirken halk yakaladığı gibi omuzlarına alıp götürmüş. Nereye götürüyorlar, nerden nereye taşıyorlar bilmem. Siyasî şahsiyetler kucaktan kucağa, sırtdan sırta, omuzdan omuza geziyor.

Allah versin, eskiden başımızın üstünde yerleri vardı, şimdi hem başımızda, hem omzumuzda, hem de sırtımızda...

Bir topluluğun bir adamı yakalayıp sırtlaması, omuzlarda gezdirmesi hiç de gayri ciddi bir hadise olmadığı halde, bir adam Celâl Bayarı, yahut Şükrü Saraçoğlunu omuzlayıp yolda koşsa bu hadise pek garip gelir ve adamın delirdiğine hükmederiz.

Futbol maçlarında takımına zafer kazandıran futbolcu gibi siyasî adamlarımız da meydanlarda, omuzlar üstünde dört dönüyorlar.

Dikkat etmeli, bu adamlar yaşını başını almış kimselerdir. Omuzlar üstünde canbazlığa pek tahammülleri yoktur. Her hangi müessif bir kazayı önlemek için haber vereyim ki, omuzlar üstüne çıkmadan evvel sıhhî bir muayeneden geçmeleri ve omuzda taşınabilir diye lisans almaları lâzımdır. Halk evvelâ lisansları kontrol etmeli, sonra muhteremleri sırtlamalıdır. Omuzdan düşmek, sandalyeden düşmeğe benzemez, omuzda durmak, sandalyede durmağa da benzemez. Hem ne kadar gariptir, kerli ferli, ağır, ciddi, vakur bir siyasî hatibin budundan, bacağından, kolundan, göbeğinden, belinden yakalayıp sırtlanması...

Halkın sırtında taşınmağa alışan canbazlar, yeni akrobasi numaralarına hazırlanıyorlar.

GERÇEK

Nushası 10 Kuruştur.

İmtiyaz Sahibi: Esat Adil Müstecabi

Neşriyat Müdürü: Macit Güçlü

ABONE ŞARTLARI

	Türkiye	Hariç Memleketler
Senelik	2800	5400 Kr.
Altı aylık	1500	2900 „
Üç aylık	800	1600 „
Bir aylık	300	— „

İlân Şartları :

Başlık maktu olarak	1000 Kr.
İkinci sayfa santimi	200 „
Üçüncü sayfa santimi	100 „
Dördüncü sayfa santimi	300 „

Gazetemize gönderilen yazı ve resimler neşredilsin veya edilmesin ziyaından mesuliyet kabul edilmez.

Basıldığı yer: STAD MATBAASI

Cağaloğlu, Türbedar Sokak No: 18

Okuduk, Düşündük ve...

Hangi birini sayalım

Cumhuriyetten Tasvire, Tasvirden Vakite gelen ve Vakitten nereye gideceği bilinmiyen Peyami Safa, dünkü fıkrasında şöyle yazıyor:

«Saraçoğlunun son nutkunda C. H. P. nin korkunç bir silâhı ortaya çıktı: Rakkam. İftirayı rezil etmek ve nankörlüğü kepazeye çevirmek için, hakkın elinde bu silâh, atem bombasından daha korkunçtur. Hele Saraç ustası Mehmedin oğlu gibi yüzde yüz Türk ve yüzde yüz halk çocuğunun dilinde rakkam, Türk milletine ve halkına C. H. P. nin alnında zaferden, başarıdan ve dev hamleleriyle ileri atılmadan başka yazı olmadığını matematik bedahet halinde gösterdi.

Hangi birini alalım? Fabrikalarımızın umumî takati eski devirde 20 binden ibaretken şimdi 447 bin beygire çıkmasını mı? Kömür havzası istihsalinin en yüksek haddi eskiden 900 bin tondan ibaretken bugün 3 milyon 718 bin tona fırlamasını mı? Elektrik santralları gücünün 30 binden 240 bine varmasını mı? İlkokul öğrencileri sayısının eskiden 329 bin küsur iken bugün birbuçuk milyona yaklaşmasını mı?

Ve Peyami Safa daha sayıp döküyor.

Şüphesiz Peyami Safa vazifesini mükemmel yapıyor. Fakat bir hokkabaz da bir silindir şapkanın içinden iki kaz, beş ördek, bir çift kundura çıkarabilir. Yani rakkamlar, hele resmî istatistiklerin de bir vazifesi, iktidarın reklâmı uğruna yalan söylemektir. Peyaminin vazifesi de iktidarın hık diyiliğidir.

Ona ve onun gibilerin suratına Gerçek rakkamlarını savurmak yeter. Fakat anlarlarsa.

Ona şunları sormak lâzım:

Hangi birini sayalım:

Kapanan fabrikalardan kovulan işçilerin miktarını mı? Ayda 50 lira ile 7 nüfus geçindiren memurun macerasını mı? Baremin altında bulunan bazı memurların apartmanlarını mı? Büyük şehrin asfalt sokaklarını süsliyen serseri çocukları mı? Ve daha ve daha...

★

OY MESELESİ

Ödemişli Saraç Mehmet ustanın oğlu...) başlıklı başmakalesinde Ekrem Uşaklıgil, Başbakanın son nutkunu tahlil ederek bilhassa Saraçoğlu hükûmetinin memlekete hayırlı işler diye saydığı:

— Para buhranı .
— Açlık buhranı
— Kömür buhranı

Meselelerini ele alarak, C. H. P. nin bu işlerde muvaffak olamadığını yazıyor.

Mazının başında şunlar var:

«Başbakanın, radyoda okunması 50 dakika süren demecinin en büyük kusurunu uzunluğunda buluyorum.

Bir de, renginin net olmayışında.

Saraçoğlu, Baübakan sıfatile mi konuştu, yoksa Halk Partisinin genel başkan vekili sıfatile mi, pek belli değil.

Hükûmetin dört senelik icraatı mı müdafaa edilmiştir. Halk Partisinin 25 yıllık tarihi üzerinde bir konuşma yapmak hedefi mi güdülüyor?»

Uzunluğuna uzun. Rengine gelince mevsime göre değişir. Şimdi bir de tozpembe modası çıktı, belki tozpembedir. Hangi sıfatla konuştuğu da pekâlâ belli. Ekrem Uşaklıgil, anlamazlıktan geliyor: Seçim arifesinde bir aday sıfatile konuştu. Oy meselesi bu oy...

★

YUVARLAK DÜNYA

Genç başmuharrir Ziyat Ebüzziya Tasvirdeki başmakalesinde, Cumhurreisinin, Başbakanın ve İçişleri Bakanının nutuk ve tamimlerinde idare âmir ve memurlarının herhangi bir parti lehinde ve aleyhinde harekette bulunmamaları hususunda sözlerini hatırlatarak kavlin file uymadığını yazıyor ve şöyle diyor:

«Meşrutiyetten cumhuriyete intikal eden bu şekilperestlik maalesef hemen her işimizde hâkim olmuştur. En büyük inkılâbımızı, cumhuriyeti bile yirmi üç senedir şeklen tam bir demokrasi halinde yürüttük, ancak bugün hakikî demokrasiyi tesis yoluna girdik.»

Dikkat etmek lâzım, bunları Ziyat Ebüzziya yazıyor. Cesaretoini tebrik ederiz. Atı alan Üsküdarı geçtikten sonra Ziyat Ebüzziya bile demokrat ve muhalif kesildi. Yuvarlak dünya ve yuvarlak insanlar.

★

KIZIM SANA SÖYLÜYORUM

Yeni Sabahın dünkü başmakalesinde şöyle deniliyor:

«Sırasile İçişleri Bakanı, Başbakan ve nihayet Adalet Bakanı memurlara seçim savaşında tarafsız kalın dedikçe gûya bunun aksini kastederek söylüyorlar ve yazıyorlarmış gibi bir durum peyda oluyor. O derece ki insanda şöyle bir vehim uyanıyor: Bakanların konuşma tarzları gizli bir şifredir ve anahtarı valilerin ve memurların elindedir. Bu şifrede ise seçime kat'iyen karışmayın, kanunî müeyyide ve cezalar vardır demek eli sopalı, bıçaklı kanlı katiller hazırlayın ve muhaliflerin üzerlerine saldırın mânasına gelmektedir.»

Bunda gayritabii ne var? Kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle. Eskiden eğri oturalım, doğru konuşalım diye bir atasözümüz vardı. Memlekette iktidarın himmetile demokratik gelişmeler başlıyalı bu atasözü değişti: Doğru oturalım, eğri konuşalım.

FEDAİ

Türkiye de yeni seçim

Bugün, Türkiye serbest seçimle milletvekillerini seçecektir. Bu cümle, şüphe yok ki bu gün için bir temenni ve bir arzudan başka bir şey ifade etmez. Gerçi, bugün bir dereceli seçim yürürlüktedir. Fakat vatandaşın reyini serbestçe, mânevî hiçbir tazyık altında kalmadan kullanmasına imkân yoktur. Zira ortada (2510) sayılı iskân kanunu vardır. Bu kanuna göre İcra Vekilleri Heyeti Türk ırkından olmıyan veya Türk kültürüne yabancı olan vatandaşları, yerlerinden başka yerlere iskân ettirme hakkını veriyor. Bu şartlar altında C. H. P. nin başka partiye rey veren veya bu husus için çalışan bir vatandaşa «Türk kültürüne bigâne kalmaktadır» bahanesile, C. H. P. ve İcra Vekilleri harekete geçebilir. Herhangi bir suitefehhüme yol açmamak için şimdiden tasrih edelim ki, biz, bugünkü İcra Vekilleri heyetinden böyle bir şeyin çıkabileceğini kabul etmiyoruz: fakat bununla beraber, bazı vatandaşlar Demoklesin kılıcı gibi asılı duran bu kanundan ürkerek reylerini serbestçe kullanamıyacaklardır. Bu endişe bilhassa şark vilâyetleri halkı için varittir.

Bundan sonra anayasanın 86 ncı maddesini bizce yanlış anlama neticesi olarak ortada duran sıkıyönetim kanunu mevcut oldukça yine serbest seçimin icrasına imkân yoktur. Zira, bu kanunun üçüncü maddesi sıkıyönetim komutanlığı, şüphelendiği kimseleri mıntakası dışına sürdürme hakkını veriyor. Buna göre C. H. P. rey vermiyen vatandaşlardan pek haklı olarak şüphelenebilir. Bu şüphenin fiilî müeyyidesi sıkıyönetim mıntakası dışına sürdürme olduğuna göre, birçok vatandaşlar reylerini serbestçe istimal edemiyeceklerdir. Bununla beraber sıkıyönetimin böyle gayri meşru ir yola tevessül edebileceğini pek kabul edemeyiz. Fakat öyle bir mânevî tehdidin bulunuşu, birçok vatandaşların reylerini serbestçe izharına mâni olacaktır. Görülüyor ki bu şartlar altında Trakya ve Şark vilâyetleri halkı korkunç bir mânevî baskı altındadır. Buna ilâveten polis teşkilâtı ve vazife kanunu mahallin mülkiye âmirine vatandaşın hürriyetini bir müddet için selp hakkını verdiğinden C. H.P.ne muhalif olan vatandaşlar bu kanaatlerinden dolayı gayretkeş idare âmrlerinin lüt-

(Devamı 4 üncüde)

Maliye Bakanlığından soruyoruz

HAZİNENİN BEŞ MİLYON LİRA ZARARINA SEBEP OLANLAR KİMLERDİR

Bu hadise yalnız sessizce birkaç Bakanı değil, ilim ve hukuk adamlarımızı alakadar eder mahiyettedir

III

REMZİ Balkanlı

Abbas Hilmi Paşanın Türk olduğu ve Türk tabiiyetinde bulunduğu herkesçe malûm ve isbata muhtaç bulunmıyan bir kaziye olduğuna göre, Mısır hükûmeti Paşa hakkında Mısırlılık iddiasında bulnur ve buna dair bir takım vesikalar tanzim eder ve bir takım kayıtlar vesaire ortaya atarsa bu takdirde bir tabiiyet ihtilâfı meydana gelir. Böyle bir halde de biz yine bir şey isbat edecek değiliz. Paşa hakkında esas ve mevcut vaziyet Türklük olduğuna göre Mısır hükûmeti bunun aksini iddia ediyorsa iddiasını isbat ile mükelleftir.

Halbuki şimdiye kadar ne bizimkiler bu asli ve mevcut tabiyet vaziyetini ortaya atmışlar ve ne de Mısırlılar aksi bir iddiada bulunmuşlardır. Malnız birkaç prensle, prenses yaptıkları tesirlerle, bu her iki tarafın serbest bıraktığı sahada yüksek menfaatlerini alâkalandıran işlerini sessizce ve rahatça görebilmek imkânlarını bulmuşlardır.

Cenazenin Mısır bayrağı altında Kahireye nakli ve oraya defni Mısırlıların tabiiyet iddiasında bulunduklarına delâlet etmez. Bunlar nezaketen bahşolunan müsamahalardır. Tıpkı diplomatlara nezaketen bahşolunan bazı müsamahalar gibi. (İmtiyazlar değil).

Eğer Mısırlılar, Paşanın mevcut ve aslî tabiiyeti olan Türk tabiiyetini kabul etmezler ve bir takım vesikalar ve kayıtlar tanzim edip Paşa hakkında ortaya resmen bir Mısır tabiiyeti iddiası atarlarsa işte bu takdirde ilim bakımından şu meçhulleri ihtiva eden çok enteresan bir hukuku husuriyei düvel «Droit International prive» meselesi meydana gelebilir.

Hidiv Abbas Hilmi Paşa

1 — Müteveffa hakkında icabî tabiiyet ihtilâfları. (İcabî tabiiyet ihtilâfı bir kimseyi muhtelif devletlerin kendi tabiiyetlerine kabulünden çıkan ihtilaflardır. Bir de selbî tabiiyet ihtilâfları vardır ki muhtelif devletlerin bir kimseyi tabiiyetlerine kabul etmemeleri)

2 — Müteveffanın muhtelif devlet topraklarında ulunan menkul, gayrimenkul mallarınının ve nükudunun hangi devlet miras kanunlarına tâbi olacağı.

3 — Müteveffanın muhtelif tabiiyetlerde bulunan mirasçılarının hangi kanuna göre miras alacakları. (Müteveffanın mensup olduğu tabiiyeti kanunlarına göre mi? Yoksa mirasçıların mensup olduğu tabiiyet kanunlarına göre mi?)

4 — Müteveffa hakkında kanunî ikametgâh ihtilâfları. (Bu ikametgâh İstanbulda mı, Pariste mi yoksa Cenevrede mi?)

5 — Miras vergisi ihtilâfları. (Yani, müteveffanın kanunî ikametgâhı miras vergisi kanunlariyle, mensup olduğu tabiiyetin miras vergisi kanunları arasında ihtilâfat. Müteveffa çifte (Double nationalite) tabiiyetli ise bu çifte tabiiyetle ikametgâh miras vergisi kanunlariyle ihtilâfat.)

Fakat, yukarıda arzettiğim veçhile birkaç prensle prensesten başka Mısırlılar Paşa hakkında halen Mısırlılık iddiasında bulunmamaktadırlar. Kral Faruk'un ise 2 Ekim 945 günü Hidivin cenazesini karşılamak ve Mısıra getirmek üzere prens Mohammed Aliyi memur etmesi Paşanın tabiiyetinin Mısırlı olduğuna delâlet etmez. Çünkü prens Mohammed Ali merhumun küçük biraderidir. Ve kral kendisini bu işe memur etse de etmese de ağabeysinin cenazesini elbette İskenderiyeye kadar almağa gelecektir.

Sonra, merhumun oğlu El Munim, küçük biraderi ısrar gösteriyorlarsa buna kral Faruk muhalefet mi etsin? Elbette müstakbel taç mirasçılarına karşı bu nezaketsizliği göstermiyecektir. Ve elbette İngiltere imparatorluğu nezdinde cenazenin Mısıra girmesi teşebbüsünde bulunacak ve müsaadesini alacaktır.

Binaenaleyh, biz Paşanın asli ve mevcut tabiiyeti olan Türk tabiiyeti meselesini ortaya atar ve doğrudan doğruya Cenevre sulh mahkemesinden Paşanın İsviçrede, Fransada, Mısırda, İstanbuldaki nukudunun, menkul ve gayrimenkullerinin yekûnunu sorar ve bunları resmen tevsik ederiz. (ki onlar da elli milyon ile yüz milyon frank arasındadır. Bu da elli milyondan yukarı Türk lirası tutar.)

Veyahut bu işleri doğrudan doğruya mahallinde tetkik etmek üzere merkezden hukuku hususiyei düvelde ihtisas sahibi, salâhiyetli dürüst bir memur göndeririz. Bu memur Cenevre

(Devamı 4 üncüde)

HALKIN İÇİNDEN

İşin aslı

Doğan RUŞENAY

Ankara cinayetine dair sosyoloji ilminin ışığı altında kısa bir tahmin yapacağım.. Devlet kapitalizmi daima devleti elinde tutan zümrenin aşırı derecede zenginleşmesi manasını ifade ettiği için tarihte ve sosyolojide Oligarşi diye adlandırılan zümreci cemiyet tipinin muasır bir şeklidir. Bu suretle menfaatinin dar hudutları içinde realiteleri teşhis imkânını kaybeden zümreci zihniyet iç ve dış tezatların sonsuzca keskinleşmesine ve bu tezatların çatışmasından doğan buhranların kendi sırtına amansız bir yük halinde yüklenmesine sebeb olur ki bu onun yıkılışını hazırlar.. Ankara cinayetinin şimdiye kadar anlaşılan bütün safhaları oligarşiyi demaske edilmek tehlikesi karşısında bulunduruyor. Zümreci zihniyetin devamile tahammülsüz bir hal almış olan sosyal huzursuzluk Ankara cinayetinde bir çıbanbaşının varlığını hiss ederek; ve o noktada oligarşinin tevil, inkâr kaldırmayacak şekilde demaske edilmek üzere kıskıvrak bağlanmış olduğunu görerek ona bu noktadan cullanmaktadır. Bu, dahili tezatların doğurduğu neticedir.

Oligarşiler, menfaatleri icabı olarak kapitalist devlerle kolayca dost olurlar. Ve halkların menfaatini orada gördüklerini kabul ederler. İki zıt kutuptan birinin tarafını tutmak suretile o iki kutup arasındaki gizli, aşikâr mücadelenin sahasına girmiş olurlar.

İki zıt kutbun mücadele sahasına girdikten sonra o memlekette bu zıt kutupların casus, gizli teşkilât ve herşeylerile faaliyete geçmelerine mani olunamaz.

Ankara cinayetinde dahilî huzursuzluk kat'i bir demaske edişle oligarşiyi yenmek fırsatını bulmuş gibidir. Bu cinayette beynelmilel huzursuzluklar da biribirini yenmeğe çalışıyor. Bunun bütün suçu inkılâp sistemini terk etmekten geliyor.

Ankara cinayetinin esrarı bu ana çizgiler içinde halledilmesi gereken teferruattan ibarettir.

Upton Sinclair:

DEVLER HASADI

Tercüme eden: A. Vatur

-7-

cel Detaze bahçedeki stüdyosunda şaheser tablolarını yaratmıştı. Şimdi Bienvenu villasının sahibesi altmışına yakındı ve bu altmış kelimesine pek te nefretle bakıyordu. Fakat iyi kalpliliği aşikâr olan, insan tabiatini ve yüksek sosyete icaplarını anlayışı ile büyük çapta iş yapanlara faydası dokunabilen bu kadın, hâlâ sevimliliğini muhafaza ediyordu.

Beanty Budd'in dost edinmede ihtisası vardı; bu sahada çok kerre hayal sukutuna uğramış, fakat hiçbir zaman kendini yese kaptırmamıştı. Ona Riviera ölçüsü ile zengin denilemezdi; bilâkis, ayda yalnız bin dolarlık gelinine ve Lanny eski üvey babası Marcel Detaze'nin tablolarından birini satıncıya ka[illegible] bekleyen bir sürü faturaya [illegible] fakir olduğunu söylerdi. Civarda oturan mühim kimseler, Beanty Budd'i içli dışlı tanırlar yahut tanıdıklarını iddia ederlerdi; çünkü Beanty açık açık her şeyi anlatıyor, yahut anlatıyormuş hissini veriyordu. Gençliği hayli maceralı geçmişti. fakat artık uslanmış, yüksek sosyetenin en şayanı hürmet bir kadınını almış ve son defa da o kadın temiz bir izdivaç yapmıştı ki bazı kibar dostları bunu biraz gülünç bile bulmuşlardı

Aksaçlı, pembe yanaklı, Yeni Fikir ve dinile tedavi mezhebi sâliki Parsifal Dingle talihin garip bir cilvesi ile evin efendisi olduğu bu güzel malikânede dolaşır dururdu. Dinî içtihadı dünya işlerine karışmasını menettiği için bu dolaşmalar sâkin ve hiçbir şeye karışmadan geçerdi. Dingle, kitapkalarına yardım edebilmek gayesile kendini kemale eriştirmek üzere bol bol dua ederdi. Kimseye kızdığı, yahut kötü söz söylediği görülmemişti. Hiz metçiler ve çiçek yetiştiren Cap köylüleri onu, yeni ve şimdiye kadar benzeri işitilmemiş neviden, kilise ile alâkasız ve mucizeler yaratmağa yeltenmiyen bir garip olarak telâkki ediyorlardı.

Beauty Budd onu dünyanın en harikulâde insanı? addediyor, mefkûresini takip etmeğe çalışıyor ve bunda hakikaten muvaffak olduğunu zannediyordu. Neticede acaip, dünya ve ahireti birleştiren bir halita meydana gelmişti. Bienvenu'nun sahibesi herkesi seviyor fakat ayni zamanda kibar sosyetenin icabı etraftaki dedikodularla alâkadar oluyordu; zuhen mü[illegible]mağa çalışıyor ve kendi kendine «muvaffak oluyorum diyor» fakat ayni zamanda elbiseleri için büyük yekûnlar tutan paralar ödüyordu. Dostlarına «artık para umurumda değil diyor, fakat briç yahut remi oynarken kazanmak için canla başla uğraşıyordu. Kumar oynamak caiz mi diye kocasına sorduğu vakit, «içinden gelen ses ne emrederse o doğrudur» cevabını almıştı. Bu ses ise henüz «Kumar oynamazsan bütün dostlarını kaybedersin» den başka bir şey söylememişti.

VIII

Beauty'nin ressam Marcel Detaze ile birleşmesinden doğan kızı Marceline, Pariste dans söz olarak kendine bir meslek edinmeğe çalışıyordu. Parise giderken büyük babasının adını taşıyan ve malikânede yeni bir hava yaratan henüz bir yaşındaki oğlunu annesine bırakmıştı. Her öğle vakti, yani kendi sabah kahvaltısı zamanında Marceline yavrusunun sıhatte olduğuna emniyet getirmek üzere telefonu açar, birisi de kıymetli çocuğu ahizenin yanına getirerek «ahu» dedirtmeğe çalışırdı; eğer demezse ayaklarını gıdıklar ve çocuktan bir ses çıkartırlardı. Bienvenu çocuklar için ideal bir yer olduğundan günlük rapor daima müspetti. Villa, açık, çiçekleri bol, örümcekleri kıt bir avlunun etrafında inşa edilmişti. köpekler uslu terbiyeli idi; ünvan sahibi birçok bebeyi büyütmüş şayanı itimat bir de dadı bulunmuştu.

Lanny de bu avluda büyümüş ve onu diğerleri birer birer ve - kibar muhitlerin modasına göre - büyük fasılalarla takip etmişti. Önce Marceline, sonra Lanny'nin küçük kızı Frances ve Freddi Robin'in Johannes'i ki, Almanya'dan çıkarılmış, şimdi Connecticut'ta yaşıyordu. Lanny, her birini ayrı ayrı tetkik etmiş ve her defasında hayatın sonsuz sırları hakkındaki hislerini tazelemişti. Onlara çalgı çalmış ve nasıl karşıladıklarına dikkat etmişti. onlara dans öğretmişti; ve bu Marceline'in mesleğini kararlaştırmasına sebep olmuştu. Lanny, bu sâkin yerde kalarak yarım İtalyan, bir çeyrek Fransız, bir çeyrek Amerikalı ve asırlar boyunca geriye Adem'le Havva'ya kadar gidilince kim

(Devamı var)

GERÇEK

MİHAİLOVİÇ DAVASI

Belgrad, 12 (A.A.) — Mahkeme başkanının haber verdiğine göre Mihailoviç davasına ait kararını son sanıkların ifadesinden sonra pazartesi günü saat 15 te bildirecektir.

SICAKLAR YÜZÜNDEN GREV

Detroit, 12 (A.A.) — Packard fabrikası işçilerinden 2.400 kişi dün havanın son derece sıcak olmasından dolayı grev yapmışlardır.

Şehir ve Yurt Haberleri

Adliyede Tatil

20 Temmuz günü mahkemeler yaz tatiline başlayacaklardır.

Tatil 5 eylüle kadar devam edecektir. Bu arada müstacel işlere ve meşhut cürümlere bakmak üzere bazı mahkemeler ve yargıtayın ilgili daireleri nöbetçi kalacaklardır.

İstanbulun buz sarfiyatı

Son günlerdeki buz sıkıntısının önüne geçmek için Belediye yeniden tedbirler almaktadır. Buz ihtiyacını önlemek için fabrika günde 85 ton yani 3000 kalıp buz imâl etmektedir. Son günlerde Adalar dairesile gazinolar fazla buz sarfiyatı yapmaktadırlar. Belediye, buzun daha fazla doğrudan doğruya halkın eline geçmesi için tertibat almaktadır.

Tünel seferleri başladı

Yeni gelen kayışların tecrübeleri yapıldıktan sonra dün saat 15 de Tünel seferlerine başlanmıştır.

Fransız gizli mukavemet matbuatı

Bu gün Ünyon Fransız salonunda İstanbul Basın mensuplarına, işgal altındaki Fransada gizli mukavemet matbuatına ait bir sergi gösterilecektir.

İtalyada büyük grevler

(Baştarafı 1 incide)

İşçilerin kuvvetle yapmış oldukları istekler karşısında Floransa valisi, günlük ekmek istihlakının 250 grama kadar çıkarılması için emir vermiştir.

Gazetelerin verdiği malûmata nazaran gıda mahsulleri yüzde 18 nispetinde yükseldiği halde işçi ücretleri eski düşük durumunu muhafaza etmektedir.

Dünya sendikaları

(Baştarafı 1 incide

him bir rol oynamaktadır.

İcra komitasının kararları, federasyonun idareci organlarının, hayati ehemmiyette en nazik meseleleri ele almak hususundaki niyetlerinin ciddiyetini ispat etmektedir. Sendikalar federasyonu faal bir merkez haline gelmektedir.

Dünya sendikaları federasyonu, işçilerin hakiki mümessili olmak vazifesini müdrik olarak kütlelerin yardım ve muzaheretini cesaretle istemektedir. Federasyonun idare organları şimdi Alman kararların yürürlüğe konmasını tanzim etmelidir.

Dünya sendikaları federasyonunun, uğrunda mücadele ettiği bu asil gayenin teminini icra komitesi tarafından kararlaştırılan tedbirlerin yürürlüğe konmasındaki sür'at mükemmeliğe bağlıdır.

Fransaya 650 milyonluk Kredi

New-York, 12 (A.A.) — İhracat ve ithalat bankası tarafından Fransaya verilecek 650 milyon dolarlık kredi hakkında anlaşma yarın imza edilecektir. Bilindiği gibi bu istikraz Blum ve Monnet tarafından görüşmeleri yapılan anlaşmalar cümlesindendir.

650 milyonluk yüzde üç faizli kredi Fransa tarafından 20 senede ödenecektir.

İstanbul sokaklarına konan yeni elektrik lâmbaları

Belediye bu yıl şehirde mevcut 4500 lâmbaya ilâveten 334 lâmba koymağa karar vermişti. Bunun 201 tanesi bugüne kadar konulmuştur.

Bu arada Fatihe 26, Eyübe 7, Bakırköyüne 16, Üsküdara 15, Beyoğluna 37, Beşiktaşa 10, Eminönüne 19, Kadıköyüne 30, Beykoza 4, ve Adalara 27 lâmba konulmuş bulunmaktadır.

Hastahanede yangın

Dün sabah Hadımköy hastanesinde henüz anlaşılamıyan bir sebepten yangın çıkmış çatı ve üst kat tamamen yanmıştır.

Hastalar başka bir yere nakledilmişlerdir. İnsanca zayiat yoktur.

Elmalı barajı

İstanbul Vali ve Belediye reisi doktor Lütfi Kırdar, dün gazetecileri davet etmiş ve kendilerine Sular İdaresinin Elmalı Barajından elektriğe tahvil suretiyle tesir edilen Terfi fabrikasını ve Barajı gezdirmiştir.

Türkiyede yeni seçim

(Baştarafı 3 üncüde

funa her zaman için uğrıyabilirler.

Bununla beraber belki, idare âmirlerinin öyle çirkin yollara tevessül ereceğini pek kabul edemeyiz. Fakat, mademki ortada bir mânevi tehdit mevcuttur. Hele Falih Rıfkı, Recep Peker gibi C. H. P. bahadirleri icap ederse kanunları daha şiddetlendirebiliriz: şeklindeki beyanatı karşısında mütereddit vatandaşların reylerini serbestçe kullanabilmeleri çok müşkülleşmiştir. Hele ortada bir de serbest parti tecrübesi mevcut olduktan sonra..

İşte bu sebeptendir ki bu yeni meclisin iradei milliyeye tam olarak tercüman olabileceğine inanamıyoruz. Bununla beraber yeni meclisin bundan evvelki meclisten daha fazla halkın iradesine tercüman olacağına şüphe etmemekteyiz.

Behçet ATILGAN

C. H. P. sinin işçilere kuru vaitleri

(Baştarafı 1 incide)

besi mensubları ev, ev dolaşarak aza kaydetmiye ve reylerini D.P. ye vermelerine çalışmaktadırlar.

Bu arada C. H. P. aleyhinde ağır sözler sarfetmekte, kendilerinin halkı refaha kavuşturacaklarını, hükûmeti muhakkak elde edeceklerini söylemektedirler.

Müstakil Adaylar

Şehrimizde millet vekilliği için serbest olarak dün de 3 şahıs adaylıklarını koymuşlardır.

Bunlar: Avukat Angelidis, Kartalda Rençber Ahmet Beyler ve Refika Dırvan adında bir kadındır.

Müstakilen adaylığını koyan Kâzım Karabekir ve Hıfzı Veldet namzetliklerini geri almışlardır.

MALİYE BAKANLIĞINDAN SORUYORUZ

(Baştarafı 3 üncüde)

konsolosu ile ve Bern elçisi ile (Fakup Kadri Karaosmanoğlu) temas etmiyerek hak ve nasafetle tetkikatını yaparak raporunu Reisicumhur veya Başvekile takdim eder. Ondan sonra da (836) numaralı kanunla değiştirilen veraset ve intikal vergisi kanunumuza göre vergimizi tarhederiz.

Müteveffanın son ikametgâhının bulunduğu yer İstanbul olduğundan verginin tetkik ve tarhında salâhiyettar cumhuriyet maliyesi defterdarlığı İstanbul Defterdarlığıdır.

Ölüm yabancı bir memlekette vukua geldiğinden bu defterdarlığa mükellefler tarafından ölüme ıttıla tarihinden itibaren dört ay içinde tereke hakkında beyanname verilecekti. Halbuki miras vergisi mükellefleri ve (-) raset, intikal vergisi kanununun 23 üncü maddesi mucibince Defterdarlığa bu yolda beyanname vermediklerinden, Defterdarlık bu mükelleflere doğrudan doğruya müracaat edecek ve kendilerinden intikal eden mal, hak ve menfaatleri tahkik edecektir. Eğer doğru malûmat vermezlerse vergilerine ceza olarak %20 zammedecektir. Çünkü, mükelleflerin kendiliklerinden beyanname vermeleri lâzımdı.

Eğer kısmen veya tamamen gizlerlerse atrahlara bir misli daha zam yapılacaktır. (Gerçi mükellefler İstanbul Defterdarlığına vekilleri marifetile bir beyanname vermişlerdir. Fakat bu beyanname müteveffanın Türkiyedeki ehemmiyetli bir kıymet ifade etmiyen mallarına aittir.

Miras vergisi mükelleflerinin üçü İstanbulda biri de Mısırdadır. Onlar da Mısırda Prens Abd-El Munim, İstanbulda Kıbrisli Şevketin karısı Bayan Atiye, bir de Bayan Şevket Ömer Katırcıoğlu ve kötürümlüğü dolayısile Bayan Şevketin kayyımlığı altında bulunan diger bir bayandır.

Bütün bu izahattan anlaşılıyor ki, miras vergisine ilâve edilecek cezalar da dahil olmak üzere Abbas Hilm Paşa terekesinden beş milyona yakın bir miras vergisi alınmak lâzım gelir.

Makalemi bitirirken şunu da unutmamaklığımızı beyan edeyim ki; tabiiyetimizle alâkalı veya tabiiyeti ihtilâf mevzuu olarak veya tabiiyetimizde bulunarak İsviçrede ölen Mısırlı Prens ve prenseslerden şimdiye kadar İsviçre adliyesi miras vergisi almamızı kolaylaştırmak şöyle dursun bu gibi hadiselerde miras vergisi almak hakkımızı daima tanımamış ve bu yolda yazılan resmî yazılarımızı ve yapılan teşebbüslerimizi daima akim bırakmışlardır. Bu gibi işler ısrarla tarafımızdan takip edilmemiştir.

Tabiiyet işleri âmme hukuna ait bir mesele halinde devletin hâkimiyetini alâkalandırdığından ihtilâfların halli beynelmilel mercilere kadar götürülebilirdi. Gerçi İsviçre ile aramızda bu yoldaki ihtilâf mevzularını halle yarıyacak konsolosluk mukaveleleri yoktur. Fakat bu yokluğu İsviçrenin daima kendi lehine ve bizim aleyhimize mi kullanması lâzımdır.

Sonra sırası gelmişken İsviçre adli makamlarına şunu da beyan etmek isterim ki; Abbas Hilmi Paşanın son ikametgâhının Cenevrede olması ve Cenevrede vefatı itibarile Cenevre sulh mahkemesinin terekesine vaziyet etmesi meselesi de ayrı bir tenkit ve münakaşa ve hattâ ihtilâf mevzuudur.

Fikrimce, terekenin ciheti verasetine, taksim ve tasfiyesine müteallik dâvaların, tereke menkul olduğu takdirde müteveffanın tabaası bulunduğu devletin yani Türkiye Cumhuriyeti mahkemeleri nezdinde ikame edilmek lâzım gelecektir. Zira menkuller millî kanun ve millî mahkeme hükümlerine, gayri menkuller ise mahallî kanun ve mahallî mahkeme hükümlerine tâbidirler.

Netice itibarile; Abbas Hilmi Paşanın Türklüğü ve miras vergisi alınması bakımlarından tabiiyetinin hukukçuladımız tarafından tetkikinde usul olarak bilinecek ve üzerinde durulacak hususat şunlardır:

1 — Paşanın nüfus tezkeresi ve Türk pasaportu.

2 — Bizde tabiiyet işlerile uğraşan daire içişleri Bakanlığıdır. Dışişleri Bakanlığı değildir. Binaenaleyh Paşanın tabiiyetini de tayin edecek makam orasıdır.

3 — Bizde bir kimsenin Türk vatandaşı olup olmadığını tayinde Türk kanunu hükümlerine tâbi olunur. (Teşkilâtı esasiye kanunu, Madde: 88 ve Tabiiyet kanunu.)

4 — Tabiiyet hakkında muahede ve mukavele varsa tabiiyet kanunu ona göre halledilir.

5 — İçişleri Bakanlığının Paşanın tabiiyeti hakkında vereceği kararlar açıktır.

6 — Vatandaşlığın isbatında kanunî veya adli hükümlerden ve nüfus kanunundan istifade edildiği gibi icap ederse medenî kanunun hükümlerinden de istifade olunur.

7 — Abbas Hilmi Paşanın 1914 senesinin, hangi ayında ve gününde İstanbula gelip bir daha çıkmamak üzere kaldığı tarih doğruca tesbit edilmelidir.

8 — En eski tabiiyeti Osmaniye kanunu, Lozan muahedesinin tabiiyet faslı ve tabiiyet maddeleri ve Türkiye Mısır arasında 7 Nisan 837 tarihinde imzalanan dostluk ve ikamet muahedeleri ve tabiiyet mukavelesi iyice tetkik olunmalıdır.

9 — Abbas Hilmi Paşanın İçişleri Bakanlığındaki büyük dosyası ve Dışişleri Bakanlığında gizli tutulma dosyası serbestçe ve açıkça alâkadar hukukçularımız tarafından tetkik olunmalıdır. Maliye Bakanlığındaki dosyası tetkike değer mahiyette değildir.

10 — 1836 numaralı kanunla değiştirilen veraset ve intikal vergisi kanunu bilinmelidir.

Paşanın tabiiyetinin, Dışişleri Bakanlığınca tetkiki ile, Türk tabiiyetinde olmadığı neticesine verilmesi esassız olduğundan, böyle şeyler Türk efkârı umumiyesini tatmin etmiyor. Ve artık bu hâdise yalnız sessizce birkaç Bakanı değil, ilim ve hukuk adamlarımızı da alâkadar eder bir mahiyet almıştır.

Binaenaleyh, hukukçularımızın ve salâhiyet sahibi hukuku düvel ve hukuku hususiyei düvel hocalarımızın ve diğer ilim ve hukuk adamlarımızın bu meselele ile yakından meşgul olmalarını ve bu dâva hakkında ilmî ve hukukî fikirlerini, değerli mütalâalarını umumî efkârdan esirgememelerini rica ederim.

Remzi BALKANLI

İKTİBASLAR

(Baştarafı 2 incide)

kalabilir. Halkça sevilmiyen kararlar almak veyahut ta diğerlerinin şahsî fikirlerine karşı koymak için cesareti medeniyena, sevgilisine hiçbir şey söy- lâzımdır.

Fabrikalarda işe hâkim olan başlıca nizam ve kanunları fabrika işçi âmiri bilmelidir. Fabrika kanunlarına tesir etmesi ihtimali olan yeni kanunları göz önünde ulundurması şarttır. Bu, onun işinin, en mühim bir kısmını teşkil eder. Zira işçi âmiri, emrinde bulunan işçilerin çalışma saatlerinin dürüstlüğü ile iş şeraitinin tatbiki bakımından müdüriyet mesuldür. Ekseriyetle, İşçi Tazminatı ve umumî olarak sınaî sigorta hakkında haylice malûmatı olmalıdır. Hiç değilse acele vaziyetlerde bu mevzular hakkında nasıl izahat alınması lâzım geldiğini bilmelidir.

Vazifesindeki eğlenceli tarafta, fabrikada işçileri için içtimaî toplantılar tertip etmektedir. Birçok insanın çalıştırıldığı yerlerde ekseriyetle emniyet hayatı vardır. Sporlar, dans, müzik, sahne ve diğer teneffüsler için klüpler teşkil edilmektedir. İşçi âmiri bu muhtelif şüpheleri kendisi idare etmez. Tabii olarak bunların idari işlerine hasredecek vakti yoktur. Fakat muhtelif kulüpler için seçilen reisler, işçi âmiri ile yakından işbirliği yaparlar. Netice itibarile işçi âmiri fabrikanın sosyal hayatından mesuldür.

İşçilerin sıhhatile alâkadar olan sıhhat müfettişi hakkında birkaç söz söyliyelim. Bu vazifede çalışan kadın, yetiştirilmiş bir Nörstür. Müstakil olarak çalıştığından kendi bilgi ve teşebbüsüne itimadı olmalıdır. Sıhhat müfettişinin, iyi tefriş ve teçhiz edilmiş bir hasta odası vardır. Büyük bir fabrikada ise istirahat odaları ve kliniği ile ayrı bir binası olabilir. İşçilerin sıhhatile alâkadar olan bu sıhhat müfettişi, işçi âmirile yakından temas halindedir.

—Şunu tebarüz ettirmeliyim ki sağlık işlerinde çalışmak kolay bir şey değildir. Bir kadının kuvvet ve sabrına bağlıdır. Mütemadiyen herkes gelip derdini anlatmakta olduğundan, bu işe merbut olan mesuliyetlerin gittikçe büyümek tabiati vardır. Bu iş, içtimaî ilimler sahasında mevcut en alâkalı vazifelerden biri olduktan başka en iyi maaşı da temin etmektedir. Mesuliyeti olduğu kadar Pestiji de olan bir iştir. Fikrimce işin cazip tarafı, faal bir vazife oluşundadır. Fabrika sıhhat müfettişi katiyetle bilir ki kendisine daima ihtiyaç vardır. Bu, bir insanın hissedebileceği en memnuniyetbahş hislerden biridir.

İşçilerin iki milyon lirası

Fabrikatörler işçinin hakkını neden vermek istemiyorlar?

Harp içinde kendilerine ağır işçi karnesi ayrılmış olan bütün endüstri işçilerine, 1939 dan beri yalnız yüzde 25 fazla ücret vermiş olan patronlar kanuna göre yüzde 50 vermek mecburiyetinde oldukları halde kanunu çiğneyip geçmişlerdir. Çalışma bakanlığı şimdi işçinin tarafını tutarak patronları tutarı 2.000.000 lira olan bu parayı işçilere ödemeğe zorlamaktadır.

Endüstri mümessillerile çalışma bakanı konuşarak bu işi halledeceklermiş. Bu konuşmada endüstri mümessilleri bulunduğu halde asıl kendi menfaatini koruması icabeden işçi sınıfının mümessilleri bulunmamaktadır.

Patronlar zarar etti

Patronlar son zamanlarda Amerikadan gelen kundura ve çorapların pek ucuza maledilmesi üzerine şikâyetlere başlamışlardır. Ziraat ve Ticaret bakanlıkları sınaî emtia, ithalat plâfonlarının tesbitinden sanayi birliğini haberdar etmek meselesinde anlaşmışlardı. Son sınaî mamullerin ithalinden patronlar haberdar edilmediklerinden zarar ettiler. Garp patronlarının, yerli patronlara darbe indirmesine müsaade ettiği için yerli patronlar hükûmeti kabahatli tutmaktaydılar.

Şikâyetler - Dilekler

(Baştarafı 2 incide)

dine bir şiar edinmiştir. O yalnız: «Ben biliyorum, ben yapıyorum, ben kazanıyorum» der. Servetini gittikçe genişletmeği, kendi zevki için her şeyi yapmağı, göklere merdiven dayıyan binaları dikmeyi bilir. Halbuki, maiyetindeki zümrelerin günlük kazançlarına bir nebze ilâve etmeği aklına bile getirmez. Zavallı işçi, servet sahibi yaptığı efendisine yalvararak, bir metâ koparabilirse ne mutlu...

Bizim istediğimiz: hemcinsimize küfretmek ve boğazlaşmak değil; karşılıklı saygı, sevgi ve güvenle, bugünkü acı durumdan kurtulup, insanlığın kabul ettiği bir hayat sahasına ulaşmaktır. İşte, diğer kitlelerin adaletle hakkını sağlıyacak partiler gibi; lâzım de, dağlar arkasında gizlenmiş ve bir güneş gibi göz kamaştırıcı hakkımızı ufuklarda yükseltere bizleri nurlandıracak olan «Sosyalist Partisi» dir.

Bu gibi cümleler, Falih Rıfkı ve emsallerinin kaleminden çıkmış olsaydı, şüphesiz ki, uykumdan fedakârlık edip, cevap vermeği büyük bir zahmet bilir ve bunu yapmazdım. Zira, onlara cevap vermektense, köprüden denize ir taş atmak daha münasiptir. Zaten, onların hemen her sözü, kendi arkadaşlarını dahi geniş mikyasta rencide etmiş ve muhalif saflara kovalamıştır. Onlar, herşeyi söyler ve herşeyi yazabilirler; bizler de, kendi saflarımızda ilerlemeği biliyoruz ve bileceğiz.

İsmail BİR'AK

Yeni Neşriyat :

«ÇAĞDAŞ» sosyal, fikir ve aktüalite dergisinin 3, ü sayısı bol yazı ve resimlerle süslü olarak çıkmıştır. Bu sayıda «Türk İstanbul», «Dobruca Türkleri», «Doyunca tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin» gibi dikkate değer yazılar, incelemeler, hikâyeler, şiirler v.s. vardır. Okuyucularımıza tavsiye ederiz.

Amerika da Iktisadi buhran

Amerikada son zamanlarda umumi bir hayat pahalılığı baş göstermiş ve bütün fiyatlarda anormal bir yükseliş başlamıştır. Memleketimize yeni gelmiş bulunan ve büyük bir Amerikan firmasının mümessili ve komisyoncusu olan bir tacir şunları söylemiştir:

— Amerika harbten sonra, kötü diyebileceğimiz bir ekonomik duruma girmiştir. Harb istihsali, kısmen durmuş, işsizlik başlamış! Tezhisler yüzünden istihlâk çoğalmış ve bu sebeble de her çeşit mamulâtın fiatları artmıştır. Devamlı grevler'i de bunlara ilâve etmek lâzımdır. Meselâ, New-york limanında aylarca tahmil - tahliye için bekleyen gemiler vardır. Sonra, ihracat ve U.N.R.A. ya yapılan yardımın rolü de vardır. Bazı Amerikan sermayedarları hariçteki işleri daha müsait karşılamaktadırlar. Gene bu zat en büyük sıkıntının yiyecek maddeleri olduğunu hatta bazı vilâyetlerde ekmek bulunamadığını söylemiştir.

Yangından çıkan ceset

Ortaköy yangınında kaybolan 70 yaşında Façini adındaki kadının cesedi baş, kol ve ayakları olmadığı halde bulunmuştur.

Gövdenin gömülmesine adâlet doktoru müsaade etmiştir.

BORSa

İstanbul borsasının

12.7.946

Londra	1 Sterlin	1.24
Nevyork	100 Dolar	132. —
Paris	100 Fransız Fr.	1.0925
Cenevre	100 İsviçre Fr.	30.3255
Stokholm	100 İsveç Kr.	31.1325

ESHAM VE TAHVİLAT

% 7 941 Demiryolu 111	20.80
% 7 Birinci tertip milli Müdafaa	20.25
% 7 Üçüncü tertip milli Müdafaa	19.75
% 7 4 üncü tertip milli Müdafaa	20.—
Anadolu demiryolu mümessil	40.—

BULMACA

Dünkü bulmacamızın halli:

Yukarıdan aşağı:

1 — Türkiye 2 — Ara, Taif, 3 — İğne 4 — Füze, nar 5 — Palmiye 6 — Ceza 7 — Yarim, ki 8 — le, iç

Soldan sağa:

1 — Taife, ay 2 — Ürgüp, al 3 — Ranza, re 4 — Eelki 5 — İt, Memi 6 — Yalnız 7 — Ei, Ayak 8 — Fare, iç

Soldan sağa, yukarıdan aşağı:

1 — Bir paşa 2 — Bostan, üç harfin okunuşu 3 — Bir mabut, haya 4 — «Kas» lı 5 — Bolluk 6 — Fransızca bir harfin okunuşu, hayvan ölüsü, ile, 7 — Tersi bir emir, kasaptadır, tersi kaldırma 8 — Bir vilâyet başlık 9 — Nota, tamlama.